

Nr 522

Av herrar **Sundin** och **Svanström**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående teckning av aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier m. m.*

(Lika lydande med motion nr 637 i Andra kammaren)

Staten bör enligt vår mening äga och driva företag i näringslivet endast i de fall, där särskilda organisatoriska eller sociala skäl gör det erforderligt. En angelägen social motivering måste Aktiebolaget Statens skogsindustrier anses ha med uppgiften att upprätthålla skogsindustriell verksamhet i områden, där sådan verksamhet eljest inte kunnat och fortfarande inte kan säkras i den utsträckning, som måste anses erforderlig ur arbetsmarknads- och befolkningspolitiska synpunkter.

Under senare år har Statens skogsindustrier gjort betydande investeringar i anläggningar i övre Norrland. 1959 års riksdag godkände i princip utbyggnad av bolagets anläggningar i Piteå med en ny sulfatfabrik med pappersbruk. Enligt de grunder, som förelåg vid riksdagsbeslutet, skulle ifrågavarande investeringar uppgå till 120 milj. kronor. Bolaget ansåg sig genom självfinansiering kunna klara högst en tredjedel av denna kostnad. Återstoden, ca 80 milj. kronor, skulle enligt riksdagsbeslutet täckas genom att bolagets aktiekapital ökades med 21 milj. kronor och genom att 60 milj. kronor tillfördes bolaget som amorteringsfritt lån med 20 milj. kronor under vart och ett av åren 1960, 1961 och 1962.

De finansieringsgrunder, som angavs vid riksdagsbeslutet 1959, har emellertid inte kunnat upprätthållas. I en i december i fjol ingiven promemoria har Statens skogsindustrier redovisat dels att utbyggnaden i Piteå i dagens läge beräknas kosta 175 milj. kronor, dvs. 55 milj. kronor utöver det år 1959 angivna beloppet, dels att rörelseöverskott nu och för de närmaste åren inte kan bedömas uppkomma i sådan grad, att över huvud taget någon självfinansiering av Piteå-anläggningen kan anses möjlig. I anledning härav föreslås i den förevarande propositionen, nr 35, att återstoden av de beräknade anläggningskostnaderna, i runt tal 115 milj. kronor, samt bolagets behov av ökat rörelsekapital intill ett belopp av 15 milj. kronor skall täckas genom ökning av aktiekapitalet med 130 milj. kronor. Vidare föreslås att bolagets aktiekapital härutöver skall höjas med 30 milj. kronor genom omvandling av motsvarande del av bolagets nuvarande skuld till staten. Härigenom skulle aktiekapitalet ökas från 100 till 260 milj. kronor.

Såsom departementschefen understryker är det att beklaga, att byggnadsprojektet inte var tillräckligt förberett, när det 1959 framlades för riksdagen.

I det läge som uppkommit måste det emellertid anses nödvändigt, att statsmakterna garanterar bolaget täckning för den totala anläggningskostnaden enligt de nu framlagda beräkningarna. Bolagets hemställan om att få det erforderliga medelstillskottet i form av aktiekapital har motiverats med den för bolaget mindre gynnsamma relationen mellan eget och främmande kapital, som bl. a. medför onormalt höga räntekostnader. Andra jämförbara företag är i betydligt större utsträckning finansierade med eget kapital. Förslaget i propositionen om ökning av aktiekapitalet synes oss därför böra godtas.

Såväl i promemorian som i departementschefens yttrande har frågan om en strukturrationalisering inom företaget tagits upp till diskussion. Vissa företagsenheter anses ha så svaga ekonomiska förutsättningar, att nedläggning av driften måste övervägas. Den ytterligare kapitalförstärkning, som kan komma att krävas för rationaliseringen, skall enligt promemorian i första hand upplånas på kapitalmarknaden. Departementschefen understryker vikten av att bolaget snarast fullföljer sina undersökningar i vad avser behovet av strukturrationalisering inom företaget samt verkställer erforderlig förberedande planering av konkreta åtgärder för en sådan rationalisering. I sammanhanget fäster departementschefen även uppmärksamheten på angelägenheten av att bolaget redan nu påbörjar erforderliga förberedande undersökningar om och projektering av i första hand Karlsborgsverkens fortsatta utbyggnad.

Det är självklart angeläget, att möjligheterna till rationalisering av företagets verksamhet tillvaratages på bästa sätt, så att kostnadsänkningar kan uppnås i fråga om tillverkning, transporter och administration. Med den sociala motivering, som företaget har från arbetsmarknads- och befolkningspolitiska utgångspunkter, får emellertid de ekonomiska lönsamhetssynpunkterna inte vara allena utslagsgivande. Vid den avvägning, som måste göras, skall målsättningen enligt vår mening vara, att företaget genom sin verksamhet medverkar till att sysselsättningen inom ifrågavarande område hålles uppe på tillfredsställande sätt och att härvid högsta möjliga rationalisering eftersträvas. För övre Norrland måste detta anses vara av största betydelse.

De sysselsättningspolitiska uppgifterna har delvis berörts i propositionen. Departementschefen framhåller nämligen, att bolaget bör eftersträva, att personal, som inte kan få behålla sitt tidigare arbete, skall kunna utan mera avsevärd tidsutdräkt och andra olägenheter placeras i annan produktiv verksamhet. Enligt vår mening är det härvid anledning att understryka, att vid nedläggning av företagsenhet eller driftinskränkning nya sysselsättningsmöjligheter måste eftersträvas inom området eller regionen i fråga.

Av propositionen att döma synes avsikten vara, att de erforderliga undersökningarna och beredningarna skall utföras internt inom bolaget. Det av 1960 års riksdag uttryckta önskemålet om att företagsledningen, om så befanns påkallat, skulle utnyttja även utomstående expertis har sålunda inte tillgodosetts.

Övervägandena rörande Statens skogsindustriers ställning och uppgifter gäller ett betydande men samtidigt komplicerat problemkomplex. Den eftersträ-vade strukturrationaliseringen och därmed nedläggning av vissa enheter men utvidgning av andra kan medföra avsevärda konsekvenser i vad avser kapital-försörjningen. Såsom vi ovan framhållit måste målsättningen härvid vara en sådan avvägning, att de sociala synpunkter, som motiverar företaget, kan till-godoses på bästa sätt. Det gäller sålunda att i ett stort näringspolitiskt samman-hang närmare pröva vilka uppgifter som bör åligga Statens skogsindustrier i områden, som för närvarande har stora svårigheter att på annat sätt bereda befolkningen arbetsmöjligheter i tillräcklig utsträckning. Bedömningen kan i en del fall väntas leda till slutsatsen, att vissa uppgifter inom bolagets verk-samhet i landet med fördel kan omhändertagas av enskild företagsamhet med dess större möjligheter till effektivitet. Den allsidiga utredning om Statens skogs-industriers ställning och uppgifter, som vi sålunda finner erforderlig, torde kräva expertis inte endast från företaget i fråga utan även från näringslivet i övrigt. Då frågorna samtidigt har stor politisk räckvidd, måste det också anses angeläget, att utredningen får parlamentarisk förankring.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 35 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning rörande Aktiebolaget Statens skogsindustriers ställning och uppgifter i enlighet med vad i motionen har anförts.

Stockholm den 6 februari 1962

Sven E. Sundin

Ivan Svanström
